

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030 a jeho implementaci (29.06. – 27.11.2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Lidé a společnost

Zájem o tuto klíčovou oblast nebyl nízký, byl však spíše nepravidelný. V několika případech (mj. v Brně či Liberci) však přesahovala v prvním kole účast co do počtu zúčastněných až deseti lidí. Jindy byla ovšem zase velmi nízká, ve většině případů se však průměrně pohybovala kolem pěti lidí. Obecně se dá říci, že tato klíčová oblast je laicky nejpřístupnější a významná co do své průřezovosti. Místy tak diskuze byla velmi živá, občas až emocionální.

Účastníci pocházeli z různých prostředí, byli mezi nimi pracovníci věcných odborů krajských úřadů i odborných projektů ministerstev (a jiných orgánů ústřední státní správy), zástupci místních akčních skupin, neziskových organizací (mj. rodinného centra, centra pro komunitní práci), samosprávy (např. malého města, zastupitel pražské městské části), příspěvkových organizací ministerstev a krajských úřadů i profesních organizací (např. České lékařské komory) či oborových svazů.

Pokud se týká zpětné vazby a podnětů, byly vícerého druhu. Účastníci se ptali, resp. poukazovali na problematiku vymahatelnosti a záruky kontinuity závazků strategického rámce. Zřídka také zazněly výtky domnělé inkoherece či naopak duplicity. Tedy, že navrhované opatření ČR 2030 nejsou v souladu s jinými platnými materiály nebo již existují – fungují, provádí se či jsou součástí resortních či lokálních strategických dokumentů.

Mluvílo se o tématech potřebných k doplnění a dostatečnému rozpracování, resp. jaké otázky by takovýto dokument neměl opomenout, ačkoli většinou se jednalo o záležitosti, které dokument explicitně již obsahuje či se jich alespoň implicitně dotýká. Ne vždy tedy byli účastníci dostatečně předem seznámeni s obsahem této klíčové oblasti a ČR 2030 vůbec. Workshopy tak plnily často také funkci osvětovou a vysvětlovací. Účastníci byli na jejich začátku seznámeni se strukturou této klíčové oblasti na půdorysu specifických cílů a její samotnou koncepcí, které jsou osou opatření implementačního plánu.

Měli také k dispozici potřebné podklady pro diskuzi. Dostali totiž předem e-mail s odkazem na text dokumentu (dostupný na www.cr2030.cz) a přílohou seznamu specifických cílů ČR 2030, který pak byl (jejich část z klíčové oblasti Lidé a společnost) ještě k dispozici vytištěný na místě společně pak s pracovní verzí předběžného seznamu znění opatření/doporučení implementačního plánu, šablonou i vzorovými příklady implementační karty specifického cíle a shrnutím Analýzy rozvoje ČR 2030 (v podobě SWOT tabulky).

Užitečné podněty, i když obvykle poměrně obecně formulované, směřovaly většinou k samotnému strategickému rámci spíše než k formulaci opatření implementačního plánu. Nicméně, mnoho účastníků poskytlo svůj zkušený pohled z praxe („terénu“) daný regionálním rozměrem, což pro autory této klíčové oblasti ČR 2030 bylo velmi cenné. Ty podněty často posílily některé naše závěry nebo nás naopak vedly k zaměření pozornosti na okrajovější témata, kterým jsme původně přikládali nižší důležitost.

Strategický cíl 1 Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.

Podpora rodin by neměla mít jen podobu finanční, že by měla být komplexnější (např. služby, podpora udržení kvalifikace, sociální statusu – rozeznání péče o dítě jako zásadní pro společnost, ne jako „dovolené“, podpora rodin, které se dostanou do těžké situace, možnost větší volby ve výběru příspěvků na děti atp.)

Jako problém v oblasti rodinné politiky a sladování osobního a pracovního života bylo zmíněno, že chybí alternativní formy pracovních úvazků pro rodiče. Další zmíněnými problémy byly problém neplodnosti, vícerčat, rizikové skupiny (jednorodičovské a samoživitelské rodiny, rodiny se specifickými potřebami – vícedětné či s hendikepovanými dětmi), nedostatečně efektivní podpora pěstounů a adopcí/ústavní péče, nedocenená role církve v oblasti sociální péče.

Z hlediska podpory mezigenerační péče je časté, že zvláště ženy pečují o starší členy rodiny, přičemž to vede ke znevýhodnění na trhu práce a následně i nižším důchodům (tzv. gender pension gap). Pokud je starý člověk v ústavu, tj. v zařízení pro seniory, jsou náklady na jeho péči hrazeny státem. Mnoho lidí ovšem nechce dát své rodiče/prarodiče do cizího prostředí. Variantou by mohlo být příspěvky v plné výši na péči v ústavech přesměrovat na osoby pečující v domácnosti. Zároveň by se to mohlo připočítávat k výpočtu výše starobních důchodů pečujících a tím by nebyli ti, kteří pečují, znevýhodňováni. Je vhodné podporovat možnost svobodné volby, ať ji se jedná o ústavní či domácí péči.

Jako žádoucí byla také zmíněna možnost podporovat aktivity seniorů zaměřené na předávání zkušeností a mimoškolní a mimopracovní setkávání s dalšími generacemi.

Na vrub tématu oblasti sociální služeb zazněl od účastníků apel, aby se ČR vyhnula se opakování tzv. norského modelu (juvenilní justice) ve vztahu rodič – stát a vyvarovala se tak situacím odebrání dítěte rodičům.

Problém financování rodinných center spočívá v načasování procesu dotací vedoucích k tomu, že dokonce více než první čtvrtletí kalendářního roku (v období měsíců leden až duben) jsou centra prakticky bez financování z veřejných zdrojů, protože čekají na rozhodnutí pro daný rok a převod prostředků. Tyto instituce ale dle jejich zástupců přispívají k naplňování cílů ČR 2030. Jejich činnostmi totiž jsou vzdělávací aktivity pro rodiče (matky) po rodičovské, pomáhají s návratem do zaměstnání (problém nízkého sebevědomí pečující osoby, sladění pracovního a rodinného života, pomoc při hledání práce), poskytování předškolní péče – míst pro mladší děti, které ještě do školky nepřijmou (typicky ve věku dvou let), vzdělávání v oblasti environmentální výchovy a zdravé výživy, podporují mezigenerační spojení (aktivitami, kde cíleně zapojují prarodiče), primární prevence (před sociálně-patologickými jevy). Dále mohou nabídnout praktickou podporu – poskytnout data, zkušenosti a poznatky z praxe „v terénu“ (s čím rodiny, se kterými se v centrech setkávají, mají potíže apod.)

Strategický cíl 2 Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

Od účastníků zazněly různé názory co do jejich obsahu na několik konkrétních témat, nicméně málokdy směřovaly ke konkrétním opatřením:

ČR by si měla uchovat významnou roli průmyslu s důrazem na propojení trhu práce a vzdělávání, resp. firem a škol. Byla zmíněna problematika nízkých reálných mezd – tzv. levné práce a tzv. pracující chudoby. Tyto fenomény jsou nepřímo ovlivněny výší zákonem dané minimální a zaručené mzdy, která patří svou nominální hodnotou k nejnižším v EU. Důležitá je dle jejich názoru dobře placená práce, ne jen „důstojná“. Nicméně pojem důstojné práce v sobě definičně zahrnuje i prvek odpovídající spravedlivé odměny.

Někteří účastníci považovali za problém omezení veřejné služby (práce nezaměstnaných) pouze na jeden rok – na více obce nemají finanční prostředky. Rok trvá člověku prý opět si zvyknout na režim spojený se zaměstnáním, tedy uskutečnit přechod do normálního zaměstnání (tj. na otevřený trh práce). Po tomto období ovšem ale nelze prý nabídnout takovémuto pracovníkovi regulérní pracovní úvazek (zaměstnání), jelikož obce na něj mnohdy nemají finanční prostředky. Nezaměstnanými jsou často osoby se zdravotním postižením (mj. zdravotně tělesně postižení atd.), což často znamená, že většinu standardních zaměstnání vykonávat nemohou. Získat odpovídající zaměstnání je pro ně proto těžké, práce pro obec je tedy jednou z mála možností, jak pracovat. Obce proto požadují dlouhodobější financování veřejné služby.

Součástí problému dlouhodobé nezaměstnanosti je neochota za prací dojíždět. Na druhé straně ovšem, velké množství kvalifikací není oceněno, jak by mělo být, resp. dle očekávání pracovníků a v důsledku toho obyvatelé migrují s cílem lepší uplatnění (za lepším platem). To ovšem vede k vylištění a k propadu v socio-ekonomické úrovni některých lokalit.

Věk odchodu do důchodu by měl být nižší u fyzicky náročných zaměstnání (horníci atp., protože je to náročná a nutná práce, kterou člověk nemůže vykonávat do vyššího věku, také jsou s tím spojená zdravotní rizika a především doživotní následky). Výše důchodů nejsou považovány za spravedlivé.

V oblasti tématu práce je v případě navrhovaných opatření rozlišit a definovat, jaké jsou zaměřeny na soukromý a jaké na veřejný sektor.

Názor účastníků na nové technologie, jež u atypických forem zaměstnání umožňují flexibilitu práce, ovšem nemusejí znamenat automaticky nedobrovolnou flexibilizaci (prekarizaci) práce. Nestandardní typy úvazků naopak mohou být za žádoucí pro mladou generaci, protože nabízejí více prostoru a svobody. Na druhou stranu je třeba zavést právo na nezastizitelnost.

Dalším problémem v této oblasti je podle některých účastníků motivace k nelegální práci. Podle účastníků kulatých stolů se to týká především skupiny obyvatel na základě jejich etnicity.

Problematika integrace cizinců do společnosti. Účastníci se shodli, že možnými řešeními je – v souladu s ČR 2030 – zejména nevytvářet uzavřené komunity, které fungují na základě kulturní pospolitosti a nezávisle na většinové společnosti. Dále pak rozšíření možnosti cizincům výuky češtiny. Se začleňováním pracovníků cizinců tedy je potřeba s tím zacházet komplexně a zjednodušit procesy, včetně podpory výuky domácího jazyka.

Strategický cíl 3 Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

Problém, jenž je nutné řešit, je zadlužení obyvatelstva, zvláště těch obyvatel, na které je uvolena exekuce či jsou v osobním bankrotu (insolvenci, resp. procesu oddlužení). Velké množství lidí je totiž demotivovaných pracovat, ježto jim z jejich čistých příjmů nezbývá z jejich pohledu dost na to, aby se jim vyplatilo pracovat. Na druhou stranu ovšem zaznělo, ale že o srážkách z platů panuje mnoho mýtů a chybí především informovanost o tom, jak exekuce a osobní bankroty fungují (nepostižitelná/nezabavitelná částka, přednostní/nepřednostní dluhy atd.). Zároveň je problém, že administrativní zátěž exekucí je na zaměstnavatelích a to vede k jejich obavám, protože to pro ně znamená vyšší účetní zátěž (vícepráce) a tlak ze strany exekutorů. To snižuje motivaci zaměstnávat lidi v exekuci, protože pro zaměstnavatele z toho plynou, vedle s tím spojené administrativní zátěže, potenciální problémy (exekutoři na ně vyvíjejí tlak a žádají větší srážky, na což nemají právo). Řešení je spatřováno v podmínění oddlužení 2 až 3 roky splácení, protože pak by měli lidé větší motivaci legálně pracovat (a přiznávat oficiálně tak všechny příjmy) a měli by tak zároveň šanci se dostat opět vést běžný důstojný život.

Pro sociální začleňování by bylo vhodné využívat jiného než klasického pracovního modelu; mj. zkrácení frekvence vyplácení finanční odměny, tedy např. (dvou)týdenní výplaty či (tý)denní zálohy, protože pro některé skupiny lidí je jednodušší s takovými pravidelnějšími příjmy lépe (udržitelněji) hospodařit než v měsíčním horizontu. Takovéto opatření by také posílilo pozici zaměstnanců obecně, snížil by se potenciál jejich vydíratelnosti, především u nespolehlivých a neseriózních zaměstnavatelů.

Dalším podnětem bylo zvýšení podpory sociálně slabých jako dobrovolníků. Žádoucí by bylo pracovat na zvýšení statutu a prestiže dobrovolnictví, zapojit do dobrovolnických aktivit také jedince spadající do skupin sociálních slabých obyvatel, handicapované a tím zlepšovat jejich postavení ve společnosti a jejich začleňování do ní.

Strategický cíl 4 Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.

Častý podnět směřoval k tomu, že kromě řešení jasné podfinancovanosti veřejného školství je také nutná změna systému přípravy učitelů. 75% průměrného platu vysokoškoláka je pro učitele stále málo, se soustavným finančním podhodnocením (co do platů) nelze čekat zlepšení celého vzdělávacího systému. Částečným řešením je využívání technologií, které může na některých místech snížit náklady a podpořit kvalitnější vzdělávání.

Dalším podnětem cílil na učňovské školství, jež by se mělo oddělit od školství středního, tj. oborů s maturitní zkouškou, a provádět se kvalitně co do specializace s ohledem na žáky a jejich budoucí uplatnění. Nicméně tzv. průmysl 4.0 přináší nedostatek neobecných návodů. Důležité je zobecnování kompetenčních oborů, tzn. nevzdělávat se pro konkrétní oblast, ale obecně, tedy spíše využívat rámcové programy v celé jejich šíři. Zahraničním firmám totiž v ČR chybějí pracovníci vzdělaní v oboru, kteří mají dostatečně široký záběr, nejen úzkou specializaci. Příkladem dobré praxe je inspirace rakouským modelem, tedy tzv. duální systém odborného vzdělávání a propojení vzdělání s praxí.

V rámci řešení technického vzdělávání vyvstává otázka, na kolik je ovšem smysluplné omezovat specializaci ve vzdělávání. Cílem ČR 2030 totiž je vytvoření společného vzdělávacího základu a rozvinutí schopností mladých lidí učit se novým věcem. Podnětem byl návrh na zřízení

soustavy technicky zaměřených školek, resp. možnost rozšířit podporu rukodělných prací a aktivit – a to nejen v mateřských školách, ale do nižších stupňů vzdělávání (tj. ZŠ). Dále je podle některých účastníků žádoucí posílit důraz na propojení s praxí v rámci sekundárního a terciálního vzdělávání.

Větší důraz na praktické vzdělávání je ale problematický, protože obory bez maturity mají výrazně nižší status. Otázkou je, zda by maturitní zkouška a vyučení mělo být náročnější a zda by měly školy odmítat nedostatečně připravené žáky (mj. prostřednictvím striktnějšího nastavení přijímacích zkoušek). Na jedné straně maturita ztrácí váhu, protože školy přijímají žáky hůře připravené než dříve (resp. jejich větší množství a ne jen ty nejlepší). Na druhou stranu absence maturity významně snižuje dlouhodobé možnosti širší uplatnění absolventů (mj. odmítnutí nekvalifikované práce na úřadu práce), což znamená, že maturita je důležitá pro využití potenciálních pracovních příležitostí a dosažení dobré životní úrovně.

Za bariéru je považována složitá administrace zakládání zejména soukromých škol a neochota MŠMT podporovat rozvoj soukromých škol. Prestiž církevních škol je špatná. Je ovšem třeba se vyvarovat omezování různorodosti ve vzdělávání. V současnosti se alternativní metody pěstují jen na soukromých školách, veřejné zůstávají pozadu. Veřejné školy by měly převzít alternativní metody tak, aby kvalitní školy byly dostupné všem.

Sociálně slabší jsou pod tlakem různých okolností vytlačováni do méně rozvinutých regionů. To ve svém důsledku způsobuje, že tamější učitelé mají méně času na žáky, pokud je ve třídě více žáků se speciálními potřebami. Vede to k tomu, že absolventi pocházejících svým rodinným socio-ekonomickým statusem z určitých skupin obyvatel (nízko-příjmových či s nízkým socio-kulturním „kapitálem“) mají o to ještě méně příznivé životní příležitosti co do své budoucí životní úrovně. Dochází tak k dalšímu snižování sociální mobility a reprodukci socio-ekonomických nerovností.

Ve všech veřejných školách by mělo být obecně cílem snižování počtu žáků ve třídách a zvýšení podpory výuky speciálních pedagogů (pedagogických asistentů).

Bezplatné obědy ve školách pomáhají předcházet sociálnímu vyloučení, problematickou otázkou ale prý je finanční proveditelnost, tj. zdroj prostředků pro takové opatření. ÚV upozornil, že existuje reálná možnost financování dotacemi z evropských fondů.

V ČR chybí větší zapojení žáků a studentů do procesů tak, aby se učili podílet na rozhodování, tj. určitý trénink politické participace – aktivní podílení se na věcech veřejných. Chybí také dostatečně systematické zájmové vzdělávání (pro volnočasové aktivity – mj. hobby a sport).

Je potřeba nastavit systém celoživotního vzdělávání jako podporu zaměstnanců pro flexibilitu na změny trhu práce. Mělo by být normální, že se lidé v průběhu života pořád vzdělávají. V současnosti ale na to systém není nastavený a přesun mezi obory je pak zvláště pro starší pracovníky obtížný. V současné době totiž není práce uzpůsobená pro soustavné vzdělávání se. Problémem má být údajně i způsob/struktura financování projektů kolem trhu práce, resp. profesního vzdělávání a rekvalifikace.

Uznávání výsledků neformálního vzdělávání není prakticky jednoduše proveditelné a záleží na konkrétní formě realizace. Jedním z příkladů v užším slova smyslu by mohly být rozšíření státních zkoušek, které nejsou podmíněné předchozí docházkou ve vzdělávacím kurzu.

Strategický cíl 5 Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

ČR 2030 v oblasti zdraví sice reflektuje problém finanční situace a kapacity veřejného zdravotnictví, které jsou velmi špatné, ale ne zcela dostatečně a konkrétně. Obor se totiž spíše potýká s existenčními problémy. Chybí ošetrovatelský (pečující) nelékařský personál. Lékaři odcházejí kvůli výši platů, které u nás budou vždy nižší než např. v Německu. S jinými aspekty, které jsou kvalitativní povahy a ve kterých ČR má komparativní výhodu, se příliš nezabývá.

Jedním z řešení může podle některých účastníků být redukce nemocnic a akutních lůžek v nich, v kterých chybí personál. Taková akutní lůžka se nevyužívají, protože náročné případy se stejně převážejí do větších nemocnic s lepší vybavením. Výsledkem jsou nevyužitá oddělení, které je nutné i tak financovat. Možným řešením by mohlo být na místo toho z nich udělat sociální lůžka, která naopak chybí. Za problematické někteří účastníci považují, že staří lidé jsou často v nemocnicích na dožití.

Sociální a zdravotní sektor však nejsou jasně odděleny (např. pobytové zařízení), nemají kvůli tomu jasné kompetence a způsobuje to i nejasnost v otázce financování.

Někteří účastníci vyjádřili v rámci tohoto cíle svou nespokojenost se způsobem administrace, aniž by však navrhli konkrétní potřebnou úpravu.

Cílem by mělo být prodlužování života ve zdraví a tedy dát důraz na primární prevenci (podpora zdravého způsobu života). V dnešní době jsou ale podporovány spíše sekundární prevence řešící až následky životního stylu/determinantů zdraví (netýká se tedy už zdravých lidí). Bariérou tedy je podfinancovanost primární prevence (na rozdíl od té sekundární). Proto je žádoucí metodicky oddělit jasně primární a sekundární prevenci (mj. změnou indikátoru 5.4.1), podporovat profesní vzdělávání praktických lékařů, zlepšení postavení psychologů a psychiatrů a obecně pracovat s problematikou duševního zdraví, umožnit sociálním pracovníkům přístup ke zdravotní dokumentaci, zlepšit primární prevenci velkou podporou očkování a podpořit obecně zdravotní gramotnost.

Dále se zapomíná na problematiku gamblerství, které je zvlášť v některých regionech významným problémem. Rovněž se opomíjí aspekt psychického zdraví, jelikož u gamblerství na rozdíl od jiných závislostí chybí v tomto ohledu systematická podpora.

Strategický cíl 6 Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativitě.

Podněty v rámci tohoto strategického směřovaly k otázce (absence) participace, obecnému ukotvení hodnot (křesťanský a evropský rozměr kultury) a dostupnosti kvalitního kulturního vyžití přístup i mimo větší města a více rozvinuté regiony.

Podněty ke klíčové oblasti jako celku

V ČR 2030 obsahově někteří účastníci postrádali dostatečně podrobně zpracované téma komunit a pospolitosti – kulturně dané sounáležitosti, vztah k místu (k městu či obci) a identitě občana jakožto součástí větší komunity jedinců. Jeden odstavec věnovaný tomuto tématu nepovažovala většina účastníků za dostatečný. Proto je důležité, aby se implementace ČR 2030 zaměřila i na otázku budování sousedských vztahů.

V rámci ČR 2030 chybí explicitnější zaměření na obsahově z hlediska příjemce předimenzovanou mediální sféru (vzdělávání – filtrace, prevence tzv. fake news) včetně většího důrazu na autonomii (prevence potenciální politické vydíratelnosti) médií veřejné služby (význam nutnosti dostatečné výše koncesionářských poplatků) a jejich roli pro zmiňovanou mediální „výchovu“.

Obecné podněty k ČR 2030 jako celku

ČR 2030 je spíše obecná a její zaměření velmi široké. V některých oblastech (např. vzdělávání) se může dublovat se strategiemi jiných úřadů. Pro lepší pochopení samotného dokumentu by bylo vhodné zdůraznit témata a přístupy, které nejsou součástí jiných strategií (krajských, ministerských, atd.). Nicméně zástupci ÚV vysvětlili, že ČR 2030 resortní priority skutečně často zobecňuje, neboť je zastřešujícím dokumentem mající provazovat současné aktivity a tvořit výhled jejich rozvoje. Pro samotnou implementaci ale je na druhou stranu výhodou, že ministerstva a kraje mají své vlastní plány, které podporují procesy uvedené v ČR 2030. Nicméně, ministerstva či kraje hledají spíše výstupy v podobě tvrdých dat. ČR 2030 se často zaměřuje na měkké cíle, které jsou těžko měřitelné. Mohlo by tak dojít k odmítnutí ČR 2030 jako obtížně vykazatelné.

Důležité je také sjednotit pojmosloví resp. pracovat s jasně definovanými pojmy, které všechny strany chápou stejně. Jazyk opatření je moc složitý a vede často ke zmatení. Některé pojmy (u vzdělávání) mohou být chápány různým způsobem nebo i opačně než je zamýšleno. Formulace opatření je třeba definovat dostatečně volně, ale zároveň jasně, aby si je nevykládal každý po svém.

Bylo doporučeno v rámci implementace uvádět různorodé příklady dobré praxe.

Nápadem byl také jistá forma finanční bonifikace (ze strany státu, resp. ústřední státní správy) těch obcí a jiných aktérů, které budou prokazatelně přispívat k naplňování cílů a opatření/doporučení vytyčených ČR 2030.

Vypracoval: Mgr. Milan Maděra

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030 a jeho implementaci (29.06. – 27.11.2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Hospodářský model

Zájem o klíčovou oblast 2 Strategického rámce Česká republika 2030 Hospodářský model (dále jen „KO2“) byl poměrně nízký. Na většině akcí se přihlásilo méně než pět účastníků. Výjimkami byly kulaté stoly v Brně, Olomouci a Praze.

Zpětná vazba nabývala většinou jedné ze tří podob. Prvním typem bylo setkání s lidmi, kteří neměli přímou vazbu k tématům KO2 a téma si vybrali ze zvědavosti. Většinou se jednalo o lidi z regionálních institucí, kteří slyšeli o ČR 2030 poprvé, a jejich reakce sestávala z dotazování na další detaily ČR 2030 a představení jejich konkrétních činností, většinou na úrovni lokálních investic. Leitmotivem byla komplikovanost administrativy dotací z evropských fondů.

Druhý typ zpětné vazby dávali lidé z institucí, které mají přímý vztah k cílům KO2. Mezi nejvýraznějšími CzechInvest a krajské pobočky Hospodářské komory, dále pak další zájmové organizace nebo výzkumné instituce. Z těchto míst přicházely konkrétnější připomínky k obsahu cílů a možných opatření a zejména cenné informace o jejich pohledu na věc. Ty často posílily některé naše závěry, anebo nás naopak vedly k upření pozornosti na okrajovější témata, kterým jsme přikládali nižší důležitost.

Třetím typem pak byla zpětná vazba k metodice strategie. Týkala se zejména dvou témat: indikátorů a stanovení parametrů cílů a návrhu karty specifického cíle. Platnost těchto vstupů se neomezuje na KO2, ale je relevantní pro práci na všech tématech a zvláště obecných a metodických částech implementačního dokumentu.

Dále konkrétní zpětná vazba ke strategickým cílům KO2.

Strategický cíl 7. Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

Diskuse nad sedmým strategickým cílem zapadá nejlépe do druhého z uvedených typů zpětné vazby. Většina zúčastněných potvrzovala dominantní postavení velkých potažmo zahraničních firem na lokálních trzích, a to zejména na trhu práce. Tento faktor jsme dosud opomíjeli. Přitom jde o významné omezení rozvoje malého a středního podnikání, zvláště v současnosti, kdy úroveň zaměstnanosti je na historických maximech. Celkový růst mezd, s nímž velké podniky lépe dokáží držet krok, představuje významnou konkurenční výhodu v najímání pracovníků. Výsledek volby mezi vlastním podnikáním a prací v zaměstnaneckém poměru se tak přiklání výrazně na stranu zaměstnání. Obdobně funguje v pohraničí možnost zaměstnání v Německu a Rakousku, kdy odhady – slovy jednoho z účastníků – hovoří o řádově 30 000 lidí v Plzeňském kraji, kteří denně dojíždějí do Bavorska.

Strategický cíl 8. Česko má dobře fungující a stabilní instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.

Cíl č. 8 byl diskutován jen málo a účastníci většinou teze o potřebě uplatnitelnosti výsledků výzkumu a vývoje v obchodní praxi souhlasili.

Strategický cíl 9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

Ani tento cíl většinou nebudil přílišný zájem. Pokud se někdo k tématu vyjadřoval, zapadala následná diskuse opět do druhého typu zpětné vazby. Většinou šlo o zástupce firmy nebo neziskové organizace zabývající se konkrétními činnostmi spadající do některého ze specifických cílů, a to v tématech recyklace, výroba energie z obnovitelných zdrojů apod. Byť byla na představených projektech vidět velká míra inovativnosti a kreativity a byť bylo zajímavé dozvědět, jak přesně dochází z iniciativy sdružení a firem k realizaci konkrétních projektů, pro tvorbu implementačního dokumentu a formulaci potřebných opatření byl přínos diskusí pouze omezený.

Strategický cíl 10. Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

V rámci tohoto cíle se asi nejvíce hovořilo o dopravě a vodě. Zatímco u vody – díky často bezprostřední zkušenosti s vodohospodářskou infrastrukturou na municipální úrovni – se účastníci většinou shodli na důležitosti specifického cíle 10.6 a potvrdili problémy tohoto sektoru identifikované už z jiných zdrojů, u silnic a železnic akcentovali problematiku nestejnomyšlné kvality dopravní infrastruktury v rámci regionu. Tento problém je v návrhové části ČR 2030 zmíněn, ale samostatný specifický cíl nemá. Od účastníků silně zazněl názor, že kvalita dopravní sítě zejména mezi kraji – jak v periferních oblastech krajů, tak hlavní spojnice mezi krajskými městy – a v napojení na Prahu je významným limitem ekonomického rozvoje regionů, a to jak přímo v ekonomické aktivitě, tak dlouhodobě i jako potenciální demografický problém.

Právě souvislost mezi kvalitou dopravní infrastruktury a ekonomickými disparitami regionů nás upozornila na druhé zmíněné téma, které není v ČR 2030 přímo zastoupeno. Pro ekonomický rozvoj země je však klíčové. V tomto směru by proto bylo užitečné propojit ČR 2030 s probíhajícím projektem RESTART v gesci úřadu vládního zmocněnce pro Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj.

Strategický cíl 11. Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.

Jak už bylo naznačeno výše, asi největším tématem účastníků kulatých stolů bylo nastavení a využívání ESI fondů. Převládajícími kategoriemi byly administrativní náročnost a kvalita kofinancovaných projektů. Z diskusí vyplynulo, že priority fondů v praxi zcela determinují strukturální politiku jak v municipalitách, tak v krajích. Jinými slovy, že se investuje prakticky výhradně tam, kde lze využít peníze z ESIF. Tento stav je vnímán spíše negativně. Objem prostředků přicházejících z EU nevyrovnává jako pozitivum negativa s fondy spojená. A to zejména náklady (finanční, ale i nefinanční) na hladký běh čerpání, kdy je nutné např. soustavně sledovat změny v pravidlech čerpání apod.

Námítky vůči praxi čerpání fondů byly silné a všudypřítomné. Je to cenná zpětná vazba pro specifický cíl 11.2. V textu ČR 2030 jsou fondy zmíněny jako potenciálně problémová oblast kvůli možné změně pozice ČR z čistého příjemce na neutrální pozici, případně i čistého přispěvatele. To samo o sobě není problém, problém představuje právě vysoký stupeň provázanosti se strukturální politikou. Z diskusí jasně vyplynul zájem na kvalitním řešení programového období po roce 2020, což nás upozornilo, že fondy jsou důležitou součástí řešení cíle 11.2.

[Projekt „Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185](#) je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Společná témata a obecné problémy

Sem spadá třetí typ zpětné vazby. Zejména na brněnském a olomouckém setkání jsme se setkali se zpracovateli místních strategických dokumentů nebo se zástupci větších a aktivních strategických útvarů. Důležitým signálem byla poměrně nízká srozumitelnost implementačního plánu (IP) a karet specifických cílů. Pokud si někdo karty vyžádal, nebyl mu většinou ze samotné karty jasný význam všech řádků, ani celková informace, kterou má karta podat. Časté dotazy účastníků také naznačovaly, že není zcela jasné, jaký typ opatření má IP přinést, tj. zejména kde končí kompetence ČR 2030 a kde začíná gesce a samostatnost resortu.

K cílům a jejich indikátorům se účastníci vyjadřovali jednoznačně: Měly by být měřitelné, měly by být stanoveny cílové nebo aspoň směrové hodnoty a měl by existovat časový termín. Jinak nebude možné naplňování cílů dostatečně kontrolovat.

Vypracoval: Václav Šebek

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030 a jeho implementaci (29.06. – 27.11.2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Odolné ekosystémy

Klíčovou oblast 3 Odolné ekosystémy diskutovali na jednotlivých kulatých stolech v průměru 4 účastníci. Převážně se jednalo o zástupce nevládních neziskových organizací a samosprávy, mnohem méně často o zástupce státní správy a výzkumných organizací. Vůbec nejméně pak byla zastoupená podnikatelská veřejnost.

Míra přínosu jednotlivých účastníků k tématům diskuse byla různá, a to napříč skupinami vyjmenovanými v předchozím odstavci. Příspěvky jednotlivých účastníků tak sahaly od důležitých koncepčních postřehů přes jednotlivosti z jejich praxe až po snahu získat aktuální informace o možnostech čerpání dotací na konkrétní projekty ochrany přírody a krajiny.

Strategický cíl 12 Krajina ČR je pojmána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

Hlavním nástrojem pro podporu ekosystémových služeb je podle velké části účastníků kulatých stolů změna nastavení zemědělských dotací.

Jeden z účastníků z řad starostů zmínil neúspěšnou snahu jeho obce dosáhnout v rámci komplexních pozemkových úprav (KPÚ) obnovy bývalých rybníků, což státní podnik Lesy ČR neumožnil proto, že se již jedná o pozemky určené k plnění funkce lesa (PUPFL). Přitom na místě z náletu vzniklý porost je nekvalitní a dochází v něm k častým vývrátům. Naopak kvalitní dřeviny vzniklé rovněž z náletu v katastru obce na bývalé louce, kterou dnes již nikdo kvůli nízkému výnosu nechce obhospodařovat, musel vlastník vykácet, jinak by se jeho pozemek stal tzv. ostatní plochou, z níž se platí výrazně vyšší pozemková daň. Stávající rigidní zatřídění pozemků tedy v praxi působí řadu problémů.

Strategický cíl 13: Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.

Opakovaně zazněla potřeba aktualizovat pojetí územních systémů ekologické stability (ÚSES). Tyto většinou zůstávají pouze na papíře, a pokud už se realizují, pak jsou často chápány jen jako výsadby lesních dřevin, přičemž řada cenných společenstev je naopak nelesních (a také jiných než jen suchozemských). Navíc biokoridory bývají projektovány tak úzké, že i v případě realizace nemohou fungovat.

Dále byla diskutována otázka, zda je vhodné, aby i do budoucna byly hydrické rekultivace (tj. zatopení) naprosto převažujícím způsobem obnovy území po těžbě nerostných surovin, zejména hnědého uhlí. Následně se přítomní shodli, že část platných rekultivačních plánů je koncepčně přežitá, není ovšem jasné, kdo by měl iniciovat jejich novelizaci.

Projekt „Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185 je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

Strategický cíl 14: Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

Významným dílčím problémem je nedostatečná ochrana podzemních vod. Vyhlášky stanovující způsob hospodaření v ochranných pásmech vodních zdrojů a chráněných oblastech přirozené akumulace vod jsou často staré několik desetiletí a tedy bez relevance. Nové vyhlášky by měly upravovat způsob zemědělského hospodaření i regulaci zástavby v těchto územích.

Byla identifikována možná nekoherence nového dotačního programu Ministerstva zemědělství na podporu údržby malých vodních toků s projekty obnovy mokřadů v říční nivě, realizovanými dříve s podporou OPŽP. Tato údržba vodních toků vede často k obnově původního umělého koryta a tedy k možnému ohrožení vodního režimu obnovených mokřadů. Jako řešení jeden z účastníků navrhl přesunout zodpovědnost za správu vodních toků na MŽP. Plánovaná revitalizační opatření by pak podle něj měla být zahrnuta do Zásad územního rozvoje kraje jako veřejně prospěšné stavby, aby v případě nedohody s majiteli nezbytných pozemků bylo možno jako u jiných podobných staveb využít institut tzv. vyvlastnění.

Zástupce Ústeckého kraje zmínil ohrožení labskými záplavami velké rozsahu. Proto by uvítal jasnější formulaci toho, co a s jakým efektem hodlá stát dělat pro zpomalení odtoku z horních částí povodí Labe a z povodí Vltavy. Kraj potřebuje vědět, zda se situace změní výrazně k lepšímu a má tedy smysl dále investovat do protipovodňové ochrany všech stávajících obcí a jejich částí, anebo zda v některých konkrétních případech spíše neuvažovat o nabídce obyvatelům, aby se - s finanční pomocí veřejných rozpočtů - přestěhovali do vyšších poloh mimo dosah záplav.

Strategický cíl 15: Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

Za významný problém v současné krajině bylo označeno zabírání zemědělské půdy pro novou výstavbu a rozdílné zájmy vlastníků půdy a subjektů na této půdě hospodařících.

Průřezové problémy

Byla konstatována značná rizikovost stavu, kdy jsou i relativně rutinní činnosti v ochraně přírody, jako např. nezbytný monitoring druhů nebo příprava a aktualizace plánů péče o maloplošná chráněná území, financována z rozpočtu EU, příp. Norských fondů apod. V příštím programovém období, kdy Česká republika obdrží z rozpočtu EU již výrazně méně prostředků, lze očekávat komplikace při přechodu na financování všech potřebných aktivit z národních zdrojů. Součástí problému je ovšem i neujasněnost priorit monitoringu (tedy toho, co chceme především sledovat), a obecněji také ohromná tematická šíře aktivit financovaných z rozpočtu EU namísto určení skutečně prioritních oblastí a soustředění finančních prostředků právě do nich.

Vypracoval: Aleš Kuták

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030a její implementaci (29. 06. – 27. 11. 2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Obce a regiony

Zájem o klíčovou oblast 4 Strategického rámce Česká republika 2030 Obce a regiony (dále jen „KO4“) byl během všech kulatých stolů poměrně vysoký, v některých případech (např. Brno) jej bylo obtížné uspokojit. O oba běhy workshopu byl obvykle značný zájem jak z řad starostů či zastupitelů, pracovníků krajských či obecních úřadů, zástupců Místních akčních skupin, tak i neziskového sektoru.

Strategický cíl 16 Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

Tento cíl byl obvykle diskutován nejčastěji a s velkým záplem. Dostupnost veřejných služeb je problém, který trápí jak venkovská území (odliv obyvatel), tak zázemí měst (suburbia). Některé radikální hlasy volaly dokonce po obnovení umístěnek, tzn. centralizovaném a plánovaném rozhodování o podobě pracovního trhu (např. u vysokoškoláku, kteří vystudují v krajské metropoli a poté odejdou pryč – ať již do Prahy či do zahraničí). Naproti tomu stojí různé podpůrné programy (např. program v Ústeckém kraji pro lékaře, v jiných krajích pro prodejny v menších obcích), jejichž hodnocení není jednoznačné.

Velmi rozdílné názory panují na řešení pomocí dobrovolné spolupráce obcí. Na jedné straně zazníval požadavek podporovat dobrovolné svazky obcí a usnadňovat jejich činnost (zejm. legislativně a finančně – financovat z rozpočtového určení daní (dále jen „RUD“), na druhé straně bylo poukazováno na jejich nefunkčnost (např. v otázce příspěvku na záchrannou službu, zubaře či pohotovost) a částečné překrývání dle účelu dobrovolného svazku obcí (dále jen „DSO“) pro různé účely (školství, zdravotnictví) či konkurenci místních akčních skupin (dále jen „MAS) ve strategickém plánování ve venkovském prostředí a schopnosti vytvořit prostor pro sdílení zkušeností zástupců obcí. Rovněž se značně rozcházel pohledy na možnost MAS zastávat roli poskytovatele veřejných služeb (absence legitimacy volených zástupců), resp. fungovat jako platforma pro koordinaci poskytování veřejných služeb v území. Spolu s tím zástupci MAS upozorňovali na provozní problémy MAS spojené zejména s otázkou překlenovacího období v jejich financování. Pro zlepšení dostupnosti veřejných služeb v území byla identifikována potřeba posílit roli obcí při vyjednávání, příp. schvalování nadřazené územně plánovací dokumentace, v které by měly být pro dostupnost vytvořeny předpoklady.

V územním plánování by mělo obcím náležet silnější procesní postavení včetně možnosti uplatňovat zásadní připomínky k nadřazené územně plánovací dokumentaci a podpořena tak větší transparence procesu. Na straně druhé bylo poukazováno na to, že výše postavené orgány (ministerstva a jimi řízené či zřizované organizace, ale i kraje) v některých (spíše ojedinělých) případech nerespektují územní plány obcí. Stejně tak ale není územní plán dodržován ze strany občanů a území se nevyužívá v souladu se schválenou podobou plánu.

Propojování a koordinace územního a strategického plánování nacházelo relativně širokou, podporu, neboť umožňuje lépe předcházet dopadům změn. Některé hlasy volaly po vytvoření stejně velkých administrativní celků a flexibilnějším územním plánování včetně intenzivnějšího využívání regulačních plánů. Zástupce samosprávy ze severočeské uhelné pánve upozorňoval na to, chráněná ložisková území omezují novou zástavbu.

V rámci tohoto strategického cíle byla dále identifikována potřeba do ČR 2030 doplnit nejen definici samotných veřejných služeb, ale i města a regionu dle funkčního dělení při poskytování veřejných služeb. Jinými slovy byla požadována parametrická hierarchie sídel podle míry své polyfunkčnosti, čemuž by podle některých účastníků mělo odpovídat i nastavení RUD. Stejně tak je třeba doplnit a ujasnit, co je míněno dostupností (časové, vzdáleností či finanční hledisko) a zároveň respektovat, že dostupnost by měla respektovat situaci v území, např. rozdíl mezi přirozeným centrem a městskou částí („všude nelze mít všechno“). Výjimečně zazněl i požadavek na slučování obcí, zejména těch zadlužených a srostlých, a kritika příliš nízké hladiny pro uznání obce za město (3000 obyvatel).

Zástupci velkých měst plédovali za legislativní ukotvení metropolitní úrovně tak, aby bylo možné odstranit problémy pro realizaci dobrovolných nástrojů (ITI). Na úrovni spolupráce mezi kraji pak ne vždy funguje koordinace (např. otázka dopravy – rekonstrukce, návaznosti...). Zástupci menších obcí naopak požadovali vytvoření systém pozitivní motivace pro život na venkově (např. v podobě nižšího danění), resp. v malých obcích. Do této argumentace zapadá i požadavek na uznání připojení k internetu jako veřejné služby.

Problémy byly, tak jako třeba na plzeňském setkání, často uváděny na příkladu jedné konkrétní obce a to i v oblastech, jež nejsou přímo obsaženy ve strategickém rámci (nedostatečná kapacita policie, inkluze ve vzdělávání, dopravní infrastruktura). V návaznosti na ně byly diskutovány možnosti jejich řešení na platformě dobrovolného svazku obcí, resp. členství v municipálních asociacích. Členství v nich je přínosné zejména s ohledem na sdílení příkladů dobré praxe a know-how. Zástupci větších měst pak zmiňovali i potřebu stanovovat přísnější pravidla pro poskytování veřejných služeb u developerských projektů a využívat ve větší míře plánovací smlouvy.

Strategický cíl 17 Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

Růstu kvality života podle některých neprospívá údajné snižování kvality zastupitelstev (resp. ochoty se aktivně angažovat a zabývat problémy podrobně), podpořené navíc aktuální podobou GDPR, jež snižuje ochotu lidí dále kandidovat. Řešení růstu kvality života není jen otázkou materiální, ale i mentální a symbolickou – zejména malým městům a životu venkovu na venkově je proto třeba podle části účastníků nutně vrátit prestiž. Jiní zase spatřovali řešení v konkrétních krocích, např. daňovém zvýhodnění venkovských oblastí.

Podporu malému a střednímu podnikání včetně komerčních služeb lze ze strany obcí zajistit vytvářením území (v územních plánech) a přípravou a poskytováním fyzických prostor, např. formou podnikatelských inkubátorů.

Otázce sociálního bydlení nebylo věnováno příliš pozornosti. Zajímavý byl názor zástupců několika obcí, kteří iniciativu MPSV vítají, nicméně čekají na schválení zákona, neboť současná ministerská koncepce pro ně není dostatečnou oporou a zárukou do budoucna.

Vytváření a aplikace místních integrovaných strategií byla diskutována na příkladu koordinace městských částí, jež mají vlastní strategie (jsou různě velké a mají různé potřeby charakter).

To pouze odráží problém nesouladu velkého množství strategií (v jednotlivých úrovních – evropské, národní, krajské – a následně i mezi nimi), jež brání naplnění strategického cíle. Další překážkou pak může být případně náročnost jejich zpracování (např. místní akční plány vzdělávání, tzv. MAPy) či nekompatibilita elektronických systémů a dat veřejné správy a vznikající duplicity, jež vedou k nárůstu administrativní zátěže.

Obecně převládá pocit, že chybějí dobré strategie, příp. odborníci na jejich zpracování. Mnohým schází úroveň okresů, obce se sami mezi sebou nedomluví a obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) situaci často neřeší, tj. nefungují jako platforma pro řešení mezi obecních problémů obcí ve své správní působnosti. Strategie rovněž často ze zkušenosti místních aktérů vnikají pro forma (jako ex-ante kondicionalita) a nejsou vyhodnocovány jejich dopady.

Strategický cíl 18 Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

Diskuze nad tímto strategickým cílem se soustředila zejména na otázku participace, tedy zapojování veřejnosti do plánování a rozhodování. Zkušenosti z území jsou rozdílné – od nezájmu občanů (např. při revitalizaci sídlišť) přes dobrou zkušenost se zapojováním „organizované občanské veřejnosti“ (spolky, místní sdružení) až po problémy s notorickými stěžovateli či na straně druhé požadavek legislativního ukotvení participovat na přípravě strategií a veřejných politik. Nejednoznačný vztah panuje k veřejnému rozpočtování (*public budgeting*) – některé obce s ním mají dobrou zkušenost, jiné jej vnímají jako ekvivalent vlastních dotačních titulů či schémat. Více otevřený by měl i proces obsazování osadních výborů, kteří jsou jmenováni, nikoliv voleni.

O vnímání participace na místní úrovni svědčí i názor, že role regionálních stálých konferencí je slabá a participace bez kompetence není dostatečná. Na straně druhé se několikrát objevil i požadavek na legislativní ukotvení povinnosti participovat při přípravě strategií a politik – buď v samostatném zákonu, nebo novelizací zákona o obcích (nicméně hrozí značné riziko formalismu). Bylo navrženo měřit otevřenost samospráv počtem architektonických soutěží vyhlášených na veřejné budovy.

S tímto cílem si někteří účastníci spojili s otázkou inkluze ve vzdělávacím systému, k jejíž účinnosti byli značně skeptičtí. Někteří upozorňovali na nežádoucí jev spojený se zavedením inkluze, kdy rodičové, pokud ve třídě zaznamenají větší počet dětí vyžadující asistenci, raději své dítě umístí do soukromé školy, což ve výsledku vede k opačnému výsledku, který inkluzi rozhodně nepodporuje.

Využívání brownfieldů bylo debatováno okrajově. V této souvislosti bylo navrženo danit nemovitosti podle hodnoty či využívání (nikoliv velikosti pozemku), resp. změnit danění při úpravě parcel.

Strategický cíl 19 Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.

Tento cíl nebyl téměř diskutován – buď proto, že klimatická změna není vnímána v území jako závažný problém nebo jsou stávající kroky považovány za dostatečné (např. fungující ochrana zemědělského půdního fondu). Pouze zástupci některých velkých měst požadovali vytvoření akčních plánů pro městské tepelné ostrovy, který by definoval legislativní nástroje pro

zazeleňování měst a nastavoval ekonomické nástroje podle jejich environmentálního dopadu. Podpoře veřejné zeleně také často brání správci infrastruktur, resp. ochranná pásma sítí.

V souvislosti s využívání živin (kompostování ve městech) bylo upozorněno na problematiku využívání biouhlu, tedy odpadů ze sanitárních systémů, jež může být energeticky účinný a přitom pomoci snižovat vodní stopu života ve městě.

Strategický cíl 20 Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

Otázka nástrojů taktéž nebyla příliš diskutována. Zástupci metropolí upozorňovali na problém zmíněný výše s vyhodnocováním dopadů, v tomto případě ex-post hodnocení dopadů na životní prostředí (EIA) či neexistenci metodiky hodnocení developerského projektu (jako dobrovolného nástroje).

Pokud jde o existující nástroje, několikrát se hovořilo o místní Agendě 21 (dále jen „MA21“) a obtížích spojených s její realizací, ať již v případě komunitního plánování úrovně městské části (příklad pražského obchvatu), kdy se v jednotlivých mýtských částech participativně dojde k protichůdným výsledkům. Rovněž byla nutnost zjednodušit formální (administrativní) stránku MA21 (vykazování kritérií), které zástupci některých municipalit považují za příliš komplikované.

V otázce kapacity územní veřejné správy bylo poukazováno na značnou zátěž spojenou s administrováním ESIF projektů. Dovednosti pak veřejná správa postrádá jak v případě tzv. soft-skills (participace), tak hard-skills (znalost urbánní ekonomie – což se ale týká odborníků v ČR obecně). Chybějí také platformy pro setkávání starostů, neboť funkční urbanizovaná území existují pouze na papíře, nikoliv ve formě pravidelného setkávání a řešení problémů.

Společná témata a obecné problémy

Většině účastníků workshopové části se strategický rámec jevil jako příliš abstraktní a špatně využitelný v jejich bezprostřední činnosti. To je však způsobeno tím, že strategický rámec má být implementován prostřednictvím strategických dokumentů nižších řádů a v současné době chybějí, resp. se vytvářejí resortní strategie, které budou pro jeho implementaci v KO4 klíčové (zejm. Strategie regionálního rozvoje). Řada účastníků vyjádřila obavu, zda byla příprava obou dokumentů koordinována, neboť územní veřejná správa se často setkává s nekoordinací koordinačních mechanismů. Strategický rámec rovněž neobsahuje některá témata, jež jsou na místní a regionální úrovni vnímána jako klíčová (např. absence oblasti turistického ruchu).

Výkon veřejné správy v území je obecně považován za značně centralizovaný, zbytečně komplikovaný a zbyrokratizovaný a vůči centrální státní správě panuje v území značná nedůvěra. Konkrétní příklady však byly identifikovány pouze v několika případech. Největší pozornost na sebe strhávala otázka GDPR, která je primárně vnímána jako projev nedůvěry státu ke starostům, ve druhé řadě jako příklad neschopnosti státu využívat data, jež má často z jiných zdrojů (např. finanční a katastrální úřady) či ta stávající z územně analytických podkladů agregovat na úroveň ORP. Proto byly časté hlasy spojené s voláním po decentralizaci výkonu veřejné správy, která má ale nastat až poté, co se podaří v centru vyřešit ty nejzávažnější problémy, které trápí malé obce, resp. území obecně. Mezi ně patří zejména otázka funkčnosti a budoucnosti stávajícího smíšeného modelu samosprávy, otázka jeho financování (výše a metodika výpočtu rozpočtového určení daní, navyšování příspěvku na úkor příjmů z dotací a grantů). Jako nejpalčivější, tj. nejčastěji diskutovaná se ukázala podpora místních komunikací.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

To obecně souvisí se schopností České republiky vyjednat s EU takové priority ESIF, které odpovídají materiálním potřebám regionů a území. Schopnost čerpat z ESIF je přitom často vnímána jako zdroj legitimacy starosty či zastupitelstva. Na straně druhé je financování z EU vnímáno často jako značně negativní, což se týká dotací obecně (jak kvůli jejich administrativní náročnosti, tak nestálosti – obce investují prostředky do přípravy dotace podle vzorů z předchozích let, aniž by byl dotační titul vypsán či je vypsán jinak). Proto většina zástupců obcí volala po navýšení příspěvku (účelově nevázaného financování) a RUD.

Do strategického rámce by podle účastníků kulatých stolů měl být doplněn důraz na dostupnost a srozumitelnost informací (webové stránky resortů i měst). Dále v něm postrádali otázku bezpečnosti, resp. odolnosti (resilience) na místní úrovni, důraz na majetkové záležitosti, které by obcím zjednodušili život (zlepšení vyvlastňování, přednostní nabízení nemovitostí prodávaných státem samosprávě, či konkrétní záležitosti jako zlepšení průběhu stavebního řízení a stavebnictví obecně (neplnění povinností a nekomunikace stavebních úřadů, nefunkčnost integrovaného povolování, složité stavební řízení – nestaví lidí, ale developeri, absence lhůt pro další odborná vyjádření (posudky atp.) v jeho průběhu).

Obecně lze ponaučení z kulatých stolů shrnout tak, že pro implementaci ČR 2030 je důležitá metodická podpora v podobě analýzy relevance ČR 2030 pro různé typy a úrovně obcí, resp. stakeholderů, a propojování s metodikami stávajících nástrojů (MA21) Minimálně stejně důležitý je ale rozměr koherence politik, který je ze strany zástupců obcí a měst (samosprávy) vnímán jako základní nedostatek pro svůj vlastní rozvoj a tedy i naplňování ČR 2030.

Vypracoval: Jan Mareš

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030 a jeho implementaci (29.06. – 27.11.2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Globální rozvoj

Klíčová oblast Globální rozvoj obvykle přilákala menšinu účastníků kulatého stolu. V Hradci Králové či Ostravě se workshop konal za přítomnosti jednoho účastníka, v Olomouci byl pro nezájem o tuto oblast zrušen. Téma naopak více rezonovalo v regionálních metropolích (Brno, Praha), kde se kulatého stolu zúčastnili i zástupci ze soukromého sektoru, institucí veřejné správy a akademické obce. Nejčastěji však téma vzbuzovalo zájem u zástupců neziskového sektoru – organizací působí především na území ČR, resp. jsou národní pobočkou mezinárodní platformy, místních akčních skupin – a zástupců veřejné správy (zaměstnanci krajských úřadů). Na úrovni městské části nebývají globální témata příliš řešena. Pokud ano, tak nepřímou podporou neziskových organizací, které se globálními tématy zabývají, případně podporují školy, které pořádají mezinárodní campy.

Část účastníků, která o to projevila zájem, byla v návaznosti na workshopy zařazena do rozdělovníku Odboru pro udržitelný rozvoj a pozváni na veřejnou konzultaci návrhu implementace Agendy 2030 v ČR, která se uskutečnila dne 29. listopadu 2017.

Některé neziskové organizace jsou prostřednictvím konsorcií (Glopolis, Zelený kruh, FoRS) zastoupeny v relevantních institucionálních platformách udržitelného rozvoje (Rada vlády pro udržitelný rozvoj nebo Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci). Participace menších organizací, které pracují se specifickými cílovými skupinami na národní úrovni (např. děti a mládež, senioři, migranti, osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, osoby s postižením atd.), je však žádoucí, především pak v souvislosti s implementací globální Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj, jejíž hlavním principem je zapojení všech, včetně nejvíce ohrožených skupin („leave no one behind“). Tito aktéři budou proto zapojeni do přípravy návrhu implementace Agendy 2030, na kterém Odbor pro udržitelný rozvoj ÚV pracuje.

21. Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a úrovni Evropské unie.

Dotazy byly směřovány k implementaci cílů souvisejících s podporou zastoupení Čechů a Češek v mezinárodních institucích (viz specifický cíl ČR 2030 21.3), konkrétně pak rozšířením dosavadní implementace zaměřené na zaměstnance a zaměstnankyně institucí veřejné správy (např. Strategie podpory Čechů a Češek v institucích EU) na pracovníky nevládních organizací. Účastníci vznesli návrh, že by nevládní organizace působící v oblasti udržitelného rozvoje mohly být více podporovány za účelem zlepšení jejich koordinace s evropskými a dalšími mezinárodními partnery.

Proběhla diskuse na téma zahraničních aktivit MAS a jejich možného zapojení do zahraniční rozvojové spolupráce.

Projekt „System dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185 je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

Jako velmi důležitá byla hodnocena informovanost místních iniciativ o finančních nástrojích (EU, národních, krajských), které pro implementaci regionálních a přeshraničních projektů existují. Dalším z diskutovaných témat byla oblast mimo-institucionálního vzdělávání (např. systém výměny úředníků, mobilita pracovníků v soukromém sektoru apod.), které je klíčové o překlenutí disparit (konkrétně např. v Euroregionu Nisa). Vytvoření platformy s příklady dobré praxe získalo u diskutujících pozitivní zpětnou vazbu. Diskutována byla dále také problematika projektů, jejichž cíle by měly být formulovány především s ohledem na dopad v dlouhodobém měřítku, což se stále neděje.

Účastníci dále diskutovali také každodenní problémy municipalit ve vztahu k centrální státní správě. Jako problematická byla identifikována implementace evropské legislativy, která s sebou nese značnou administrativní zátěž spojenou s navýšením výdajů na administrativu. To je v přímém protikladu s prohlášeními o snížení administrativní zátěže obcí. Jako další problém byla jmenována zkosnatělost procesu administrace evropských dotací, které navíc dostatečně nezohledňují potřeby a požadavky koncového příjemce těchto dotačních politik. Kritéria projektů by si měly samosprávy nadefinovat samy dle svých potřeb. Pro průmyslové zóny je zde společný problém nedostatku pracovníků – proces možného přijetí pracovníků z Ukrajiny, Běloruska příslušným ministerstvům trvá déle než 10 měsíců, což výrazně brání rozvoji (konkrétně např. regionu severních Čech).

22. Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj. Účastníci diskutovali zejména možnosti zapojení místních aktérů do implementace Agendy 2030 v České republice a konkrétní bariéry, kterým aktéři při své činnosti čelí. Obecně lze tyto bariéry shrnout jako neflexibilitu státní správy vzhledem k jednání se samosprávou – dlouhé časové prodlevy, nedostatečné vysvětlení podnikaných kroků či zapojení do rozhodování apod. Z konkrétních bariér zaznělo např.: nemožnost využívání přeshraničních letů záchranné služby do vybraných zemí z důvodu neuzavřeného partnerství, nedostatečný přístup k informacím o dění na úrovni Evropské unie – např. nezveřejňování zápisů ze zasedání formací Rady EU). Dále se obecně diskutovalo také podpora vzdělávání a přeshraniční spolupráce pro inovace.

V Liberci byla diskutována především přeshraniční spolupráce v Euroregionu Nisa a transfer inovací a zkušeností, který by bylo možné nastavit např. prostřednictvím podpory pracovní mobility, regionální mobility studentů apod. Jako příklad dobré praxe byla diskutována spolupráce mezi Libercem a Žitavou, díky které dochází k odstraňování bariér mezi regiony (jazykových, komunikačních, infrastrukturních atd.).

Jako ukázka nekoherentních politik z hlediska příjemců byly identifikovány imisní limity u nás a v sousedním Polsku. Jejich rozdílné nastavení nezohledňuje jejich přeshraniční dopad.

Z hlediska koherence politik na místní úrovni je hlavní bariérou absence dlouhodobé vize a strategie rozvoje města, což je způsobeno čtyřletým volebním cyklem a s tím spojeného střídání ve vedení města.

Vypracovala: Aneta Haimannová

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Kulaté stoly v regionech ke strategickému rámci Česká republika 2030 a jeho implementaci (29. 06. – 27. 11. 2017)

Souhrnný zápis za klíčovou oblast Dobré vládnutí

Klíčovou oblast Dobré vládnutí (dále jen KO6“) diskutovalo obvykle jen málo účastníků kulatých stolů – obvykle jen v rámci druhého kola, obvykle dva – tři lidé v rámci jednoho kulatého stolu, větší zájem byl zaznamenán pouze v Hradci Králové, Praze a Ostravě. Většinou se jednalo o zástupce neziskového sektoru a obcí, spíše výjimečně krajů, ze státní správy neprojevil zájem nikdo.

Workshopy pro oblast Dobrého vládnutí plnily zejména funkci osvětovou a vysvětlovací. Účastníci byli seznámeni s vnitřní strukturou KO 6 a jejím koncipováním v KO6. Důraz byl kladen zejména na 4 ústřední principy – zaměření se na člověka, resp. potřeby příjemce politik (*human-centred design*), participace a deliberace, koherence politik a testování/experimentování – jež byly uváděny na konkrétních příkladech a situacích.

Na kulatých stolech byly identifikovány osoby na krajské úrovni a obecní úrovni pro dlouhodobější spolupráci, zejména v oblasti inovací ve veřejné správě, s nimiž byly dále konzultovány karty cílů a navázána průběžná spolupráce. Do budoucna se jeví jako vhodné v této oblasti zintenzivnit spolupráci s regionálními stálými konferencemi, mezi jejichž zástupci problematika dobrého vládnutí nalézala ohlas. Diskutován byl rovněž mechanismus sběru podnětů pro sledování inkoherecí z hlediska ČR 2030, který by byl širší a průběžnější než jednorázově konané kulaté stoly. Případně by jej bylo možné využít ke sběru podnětů pro inovace a experimenty ve veřejné správě v návaznosti na ČR 2030.

Podněty z kulatých stolů nelze smysluplně rozdělit ani podle strategických, tím méně podle specifických cílů. Proto tento zápis využívá alternativní schéma a zaměřuje se na konkrétní a obecné podněty, jež jsou v druhém případě strukturovány z hlediska typu příjemce.

Konkrétní obsahové podněty

Konkrétních podnětů k implementačnímu plánu v podobě příkladů postupů, řešení či problémů, s jejichž řešením by mohl Úřad vlády pomoci, nebylo mnoho.

V implementačním plánu byl uplatněn konkrétní podnět mířící přímo ke specifickému cíli 25.3 zaměřený na stáže pracovníků sekretariátů Regionálních stálých konferencí (RSK) v jiných krajích. Ač se jedná o obdobnou agendu, konkrétní postupy pro její naplňování se mohou různit a být navzájem inspirativní. Stáže mohou být zároveň vhodné pro zvýšení kvality čerpání prostředků. Kraje by mohly být pro, např. formou služebních cest na 2 až 3 dny (s tím, že náklady by byly uznatelné v rámci projektů na podporu RSK) a v rámci pravidelných setkání sekretariátů RSK dohodnout obsah stáží a harmonogram.

Projekt „[Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě](#)“, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185 je realizován s finanční podporou Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

Obecné podněty

Opakující se témata, v případě stížností bohužel často bez konkrétních příkladů uváděných problémů, spíše společně sdílené přesvědčení) Aktéři logicky uvažují o problémech hlavně v oblasti svého působení a svými podněty obvykle navrhují posilovat vlastní postavení.

Obce: Pociťována velká administrativní zátěž. Pocit, že vyšší úrovně příp. centrum neberou v potaz místní podmínky, nebo že státní správa má přezíravý postoj k samosprávě. Rozhodování ve větší míře předat obcím. Metodická podpora z vyšší úrovně je někdy žádána, jindy ne, v extrémních případech bylo zaznamenáno přání, aby žádná vyšší úroveň nijak nezasahovala. Metodiky ale nejsou obecně shledávány jako dobrý způsob metodické podpory, jeví se jako příliš složité. Za užitečnější jsou považovány příklady dobré praxe (která ale zároveň nemusí být vždy skutečně dobrou praxí) nebo možnost přímé konzultace. Zájem o experimenty a testování politik (vytvoření experimentální niky, kde by se mohlo vyzkoušet nějaké řešení) lze ve veřejné správě označit za slabý.

Neziskový sektor: Klade důraz na participaci a zapojování veřejnosti na mnoho způsobů. Zájem o různé formy participace projevují také zástupci RSK. Za žádoucí považují podpořit vzdělávání k participaci, jak v případě občanů (zaměření na školy a kurikula), tak veřejné správy (se zaměřením na management; nikoli nutně technické dovednosti, spíše uvědomění si hodnoty participace občanů). Objevují se rovněž názory chtějící přinutit veřejnou správu k participaci legislativními povinnostmi, např. zahrnutím do zákona o obcích a krajích či do bezprostředně citlivého tématu novelizace stavebního zákona. Druhá varianta podpory a rozšíření participace se zaměřuje na formálně institucionální rovinu. Tj. např. v poradních orgánech vlády by veřejná správa neměla tvořit většinu. V současné době se jejich činnosti účastní převážně zástupci ministerstev nebo veřejné správy obecně a vzniká tak debata, jež si vede veřejná správa sama mezi sebou. Kraje (zaměstnanci): nezájem příp. neochota k aktivitám určitého druhu na úrovni vedoucích pracovníků a ještě výrazněji ze strany politického vedení krajů. Jednak nezájem o participaci veřejnosti, jednak nezájem dělat něco jiného, než co je vymezeno úzkými hranicemi práce daného útvaru (silu-problem existuje i na krajské úrovni).

Obecná zpětná vazba k ČR 2030

Účastníkům na regionální a obecní úrovni se dokument jeví jako složitý. Je třeba psát jednodušším jazykem, hledat sdílenější formy sdělení (obrázky, grafy, schémata) a méně se zaměřovat na úřednický text. Pro účinnost ČR 2030 je nutno ohlídat, aby se promítnul do dalšího programovacího období.

Na kulatých stolech byla zaznamenána i radikální řešení: přístup nastolený v ČR 2030 není vhodný, nicméně udržitelný rozvoj je správným cílem. Vhodnější by bylo vytvořit vládního zmocněnce pro udržitelný rozvoj a sepsat novou ústavu (nebylo jasné, zda ČR nebo globální), jež by vznikala participativně (*bottom-up*). Volby v parlamentním systému pak mají být nahrazeny náhodným výběrem a povinností vykonávat zákonodárné a vládní funkce, pokud na dotyčného padne los.

Vypracoval: Martin Polášek